

Nr 488.

Av herr **Herlitz**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om svenskt medborgarskap.

I förslaget till ny lagstiftning om svenskt medborgarskap är det avsett att fullt ut genomföra principen om likställighet mellan kvinnor och män i medborgarrättsligt hänseende. Detta innebär bl. a., att när svensk man ingår äktenskap med utländsk kvinna, äktenskapet icke medför svenskt medborgarskap för henne; hon hänvisas i stället att söka naturalisation. På samma sätt skulle det bli med hustrun till den som, efter att hava förlorat svenskt medborgarskap, återvinner detta.

Det finnes uppenbarligen starka skäl som tala för att övergiva den nu rådande ordningen, enligt vilken äktenskapet i nu nämnda fall utan vidare medför svenskt medborgarskap. Men denna ordning uppbäres å andra sidan av viktiga synpunkter, som icke få förloras ur sikte. Av skäl som här ej behöver utvecklas framstår det utan tvivel i det övervägande flertalet fall som det naturliga och önskvärda, att en kvinna som gifter sig — eller, vid återvinning, är gift — med svensk man blir svensk medborgare, om hon själv önskar det. Vill man övergå till en ny princip, framstår det därför såsom angeläget, att man icke lägger hinder i vägen för medborgarskapsförvärv, som framstå som naturliga och önskvärda.

Propositionen söker lösa denna uppgift genom att i stort sett ge Kungl. Maj:t fria händer vid naturalisering av gifta kvinnor i nu nämnda fall. Det är enligt min tanke icke någon riktigt tilltalande ordning, att medborgarskapsförvärvet sålunda får helt och hållet bero av regeringsmaktens fria omprövning. Önskvärt vore att lagstiftningen kunde fastslå, att de kvinnor det gäller under vissa förutsättningar äga ett verkligt rättsanspråk på att bliva upptagna till svenska medborgare. Jag är emellertid ej i stånd att nu föreslå någon lagtext i sådant syfte.

Om sålunda propositionens linje måste accepteras, ligger det stor vikt uppå att praxis utvecklas i rätt riktning.

Vissa riktlinjer uppdragas i propositionens motivering. Dessa förefalla mig i åtskilliga hänseenden vara alltför restriktiva, med andra ord innebära ett alltför starkt avsteg från den nu rådande ordningen. Det faller i ögonen, att departementschefen såsom regel vill uppställa, att vederbörande under viss tid skall hava haft hemvist i riket, innan medborgarskap kan förvärvas. En sådan väntetid, av icke fixerad längd, medför ett ur många synpunkter betänkligt osäkerhetstillstånd och ter sig också ur andra synpunkter oläglig; i talrika fall måste den väl även räknas som ganska meningslös. Det vill förefalla mig som naturligtast, att naturalisation regelmässigt beviljades

här bosatta kvinnor omedelbart efter äktenskapets ingående. En synnerligen restriktiv hållning intager departementschefen till naturalisation av utomlands boende hustrur till svenska män; sådan synes han endast anse böra ifrågakomma på grund av särskilda skäl. Att även utlandssvenskars hustrur bliva svenska medborgare bör däremot enligt min uppfattning snarare vara regel än undantag.

Jag tillåter mig uttala den förhoppningen, att utskottet noga överväger de spörsmål, på vilka jag här pekat, och uttalar sig för en väsentligt liberalare praxis än departementschefen åsyftat.

Även vissa ändringar i lagtexten synas önskvärda.

För det första ansluter jag mig till den av lagrådet uttalade meningen, att skillnad i lagtexten måste göras mellan kvinnor och män beträffande förutsättningarna för dispens på grund av att vederbörande är gift med svensk medborgare. I en lag som principiellt utgår från idén om likställighet mellan könen måste det bliva mycket vanskligt att i praxis, utan stöd i lagtexten genomföra den mycket skarpa skillnad som utan tvivel bör upprätthållas — enligt min mening ännu skarpare än enligt departementschefens.

För det andra har jag uppmärksammat, att gift kvinnas privilegium är beroende av att hon är gift med svensk medborgare.

Så snart mannen avlidit, står hon enligt förslaget på samma linje som andra naturalisationssökande. Ändring borde kunna göras härutinnan.

För det tredje iakttages att kvinna som gift sig med svensk man endast "om synnerligen starka skäl tala därför" kan erhålla naturalisation, för den händelse hon anses icke hava "fört en hedrande vandel". Jag vet ej så noga, vad som i praxis inlägges i detta krav, och vad av bevisning som måste presteras. I varje fall synes mig kravet böra kunna mildras. Det är föga tilltalande, att varje kvinna, som gifter sig med en svensk man och vill vinna sin makes medborgarskap, skall, så som den föreslagna texten fordrar, underkastas noggrann utredning rörande sin vandel, och att även obetydliga lagbrott skola för lång tid hindra, att hon upptages till svensk medborgare.

I förhoppning att utskottet vill utarbeta erforderlig lagtext tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen måtte vid antagande av Kungl. Maj:ts proposition nr 217 vidtaga de ändringar i § 6 och göra de uttalanden rörande detta stadgandes tillämpning som ovan angivits.

Stockholm den 25 april 1950.

Nils Herlitz.